

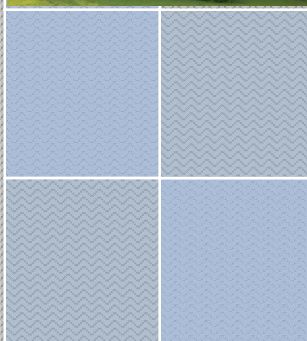

แผนแม่บท

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภารกิจหลักในระยะแรก คือ การพัฒนาด้านป่าไม้ เนกประสงค์ ศึกษารูปแบบการพัฒนาเกษตรกรรมที่เหมาะสม ในลักษณะบูรณาการโดยความร่วมมือของหน่วยงานหลายหน่วยงาน

การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีแผนแม่บทเป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริหารโครงการ เพื่อให้หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริในศูนย์ศึกษาการพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างสอดคล้องและใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่าประหยัด

เมื่อแผนแม่บทฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔) ซึ่งเป็นฉบับล่าสุด ใกล้จะสิ้นสุดลง จึงได้มีการจัดทำแผนแม่บทฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ขึ้น) โดยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชน มากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ สรุป โดยสังเขปดังนี้

วิสัยทัศน์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นศูนย์กลางในการประสานประโยชน์ ถ่ายทอดวิชาการและเทคโนโลยี ให้กับประชาชน และศูนย์เรียนรู้เครือข่าย เพื่อใช้เป็นทางเลือกในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามภูมิสังคม ให้มีอาชีพ รายได้ และมีความสุขอย่างยั่งยืน โดยดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

- ดำเนินงานสนองพระราชดำริ ศึกษา วิจัย ทดลอง ตามแนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- รวบรวมผลการดำเนินงาน การศึกษา วิจัย ทดลอง ตามแนวพระราชดำริ นำแนวพระราชดำริ และผลที่ได้จากการดำเนินงาน ผลจากการศึกษา วิจัย ทดลอง ตามแนวพระราชดำริ ขยายผลไปสู่สาธารณะชน
- พัฒนาบุคลากร และการปฏิบัติงานของศูนย์ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการทำงานอย่างประสานสอดคล้องและมีการ บูรณาการการทำงานร่วมกัน

ยุทธศาสตร์ประกอบด้วย ๕ ยุทธศาสตร์ คือ

- ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านการศึกษา วิจัย ทดลอง ตามแนวพระราชดำริ
- ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการขยายผล ถ่ายทอดเทคโนโลยีตามแนวพระราชดำริและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
- ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการประชาสัมพันธ์
- ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านการบริหารจัดการ

ทั้งนี้ โดยการจัดทำแผนแม่บทในฉบับที่ ๕ นี้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารโครงการและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการทำหน้าที่เป็น “แหล่งองค์ความรู้แนวพระราชดำริ ขยายผลสู่ประชาชนอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานการบริการจัดการที่ดี นำไปสู่วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อไป

คำนำ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยยึดแนวพระราชดำริ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานไว้เป็นแนวทางทั้งในด้านการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และนำผลจากการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ไปขยายผลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่โดยรอบ ตลอดจนการจัดทำเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ ในการพัฒนาต่าง ๆ หลากหลายสาขา ในการดำเนินงานได้มีการจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมดำเนินงาน ยึดถือเป็นกรอบในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

แผนแม่บทของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) นี้ ได้จัดทำขึ้นร่วมกันโดยการระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมดำเนินงาน ทั้งจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตลอดจน ผู้นำท้องถิ่นและผู้แทนประชาชนในพื้นที่โดยรอบที่ตั้งของศูนย์ ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนอย่างแท้จริง อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปทิศทางที่ประชาชนต้องการ เน้นการพึ่งพาตนเอง สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และเป็นการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แผนแม่บทฉบับที่ ๕ นี้ เป็นแผนชี้นำที่กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ โดยแยกแผนปฏิบัติการออกไปต่างหากโดยให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการทุกปี ซึ่งแนวทางในการดำเนินการลักษณะนี้ จะก่อให้เกิดความยืดหยุ่น ง่ายต่อการปรับแผนให้บรรลุสู่เป้าหมาย ผู้ปฏิบัติงานสามารถปรับเป้าหมาย ปรับกระบวนการทำงานได้ตลอดเวลา สามารถแก้ไขข้อผิดพลาดได้ดียิ่งขึ้น การดำเนินงานสนองพระราชดำริเป็นไปอย่างครบถ้วนถูกต้อง และเป็นกรอบการประสานความร่วมมือร่วมใจที่จะพัฒนาในทุก ๆ ด้าน อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปฏิบัติงานทุกคน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ตุลาคม ๒๕๕๔

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

คำนำ

สารบัญ

๑. หลักการและเหตุผล	๑
๒. พระราชดำริที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๓
๓. ผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในช่วงที่ผ่านมาและแนวโน้ม	๕
๔. วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์หลัก และกลุ่มเป้าหมาย	๘
๕. ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด แผนงาน/โครงการ	๑๐
๖. การบริหารแผนไปสู่การปฏิบัติ	๒๑

ภาคผนวก ก. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- หลักการทรงงาน
- ประเด็นนโยบายของประธานคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาฯ
- ข้อเสนอแนะของรองประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาฯ
- มติที่ประชุม กปร.
- แผนยุทธศาสตร์สำนักงาน กปร.
- นโยบายสำนักงาน กปร.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)
- แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๘

ภาคผนวก ข. การวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis)

๑. หลักการและเหตุผล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ขึ้นทุกภูมิภาคของประเทศ จำนวน ๖ แห่ง โดยมีแนวคิดที่สำคัญคือ “ศึกษาและพัฒนา” (Research & Development) ภายใต้สภาพพื้นฐานปัญหาและภูมิสังคมที่แตกต่างกันของแต่ละภูมิภาค นำผลการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จมาเป็น “ตัวอย่างแห่งความสำเร็จ” ในลักษณะ “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” สำหรับให้ผู้ที่สนใจเข้ามาดูตัวอย่างจากของจริง หรือเข้ามาขอรับการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตยังเป็นสถานที่ให้คนทุกระดับสามารถมาเที่ยวหย่อนใจ คู่วิธีการที่จะพัฒนาในสาขาต่าง ๆ จากของจริง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นตัวอย่างของการบริหารงานแบบบูรณาการในลักษณะ “รวมศูนย์” ในการผสมผสานความร่วมมือร่วมใจกันของหน่วยงานราชการในการทำงานเพื่อบริการประชาชน และเป็น “ระบบการบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว” ที่ประชาชนสามารถเข้ามาเรียนรู้และขอรับบริการได้เบ็ดเสร็จในแห่งเดียวกัน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ตำบลสามพระยา อำเภอลำพูน จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖ เพื่อแก้ไขปัญหาคือความเสื่อมโทรมของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่เขตพระราชานิเวศน์มฤคทายวัน ซึ่งแต่เดิมเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ ด้วยพันธุ์ไม้และสัตว์ป่านานาชนิดโดยเฉพาะเนื้อทราย พื้นที่แห่งนี้จึงมีชื่อเรียกว่า “ห้วยทราย” แต่ในเวลาต่อมามีราษฎรบุกรุกเข้ามาแผ้วถางป่าเพื่อทำไร่ ส่วนใหญ่เป็นไร่สับปะรด แต่ทำอย่างไม่ถูกต้อง ไม่ถูกวิธี มีการใช้สารเคมีเกินความจำเป็น ขาดหลักวิชาการ ดินขาดการบำรุงรักษา มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่คำนึงถึงคุณค่าและอนาคต ทำให้ธรรมชาติขาดความสมดุล ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกิดการพังทลายของดินและสูญเสียหน้าดิน คุณภาพของดินเสื่อมโทรม พื้นดินบางแห่งแข็งเป็นดาน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ได้ดำเนินการตามพระราชดำริโดยเป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาด้านป่าไม้อนุรักษ์และศึกษารูปแบบการพัฒนาเกษตรกรรมที่เหมาะสมควบคู่ไปกับการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าไม้ให้กลับอุดมสมบูรณ์ดังเดิม สามารถทำการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ควบคู่กับการปลูกป่า พัฒนาแหล่งน้ำ สนับสนุนการปลูกป่าและการเพาะปลูกพืช ทั้งนี้โดยให้ราษฎรเข้าร่วมในกิจกรรมของโครงการเพื่อร่วมพัฒนาอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างถูกต้องและเกื้อกูลกันระหว่างคนกับธรรมชาติ ทั้งนี้ในการดำเนินงานครอบคลุมในเรื่องสำคัญ ๆ ใน ๕ ด้าน คือ (๑) การอนุรักษ์ดินและปรับปรุงบำรุงดิน (๒) การพัฒนาแหล่งน้ำ (๓) การอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า (๔) การสร้างอาชีพและผลิตอาหาร และ(๕) พลังงานทดแทน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นอกจากจะดำเนินการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังได้ขยายผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จไปยังหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขยายผลการพัฒนา และใช้ประโยชน์จากศูนย์ศึกษาพัฒนาฯ ให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังได้เสริมสร้างศักยภาพศูนย์เรียนรู้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่ประสบความสำเร็จจากการขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ เพื่อเป็นแหล่งองค์ความรู้ และเป็นแบบอย่างให้บุคคลทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

การดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จะมี “แผนแม่บท” เป็นเครื่องมือที่ใช้ควบคุมทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมสนองพระราชดำริในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดความประสานสอดคล้อง มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า มีความประหยัด และมีประสิทธิภาพ เกิดผลสำเร็จของงานและเป็นไปตามแนวพระราชดำริ โดยแผนแม่บท ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๕๐ – ๒๕๕๔) ฉบับปัจจุบัน จะสิ้นสุดลงในวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งในภาพรวมที่ผ่านมาผลการดำเนินงานมีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริ และนโยบายต่าง ๆ โดยผลสำเร็จได้เกิดประโยชน์กับประชาชนเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการประเมินผลงาน ผีกรอบรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ โดยสำนักงานคณะกรรมการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) พบว่าครัวเรือนร้อยละ ๖๓.๐๗ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการฝึกอบรมไปปฏิบัติเพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ดียิ่งขึ้นตลอดจนฟื้นฟูระบบนิเวศให้สมบูรณ์ขึ้นได้ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน กองอำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ในฐานะหน่วยงานกลางในอำนวยการ การประสานงาน และให้การสนับสนุนกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมสนองพระราชดำริในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จึงได้ร่วมกับทุกหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนภาคประชาชน จัดทำ “แผนแม่บท ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙)” ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายในการกำหนดทิศทางให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริไปสู่การทำหน้าที่เป็น “แหล่งองค์ความรู้แนวพระราชดำริ ขยายผลสู่ประชาชนอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานการบริหารจัดการที่ดี นำไปสู่วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อไป

๒. พระราชดำริเกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ขึ้น โดยมีแนวคิดที่สำคัญคือ

๑) เป็นศูนย์ศึกษาและพัฒนา (Research & Development Center)

เมื่อดำเนินการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง จนได้ผลสำเร็จแล้วก็จะนำไปขยายผลให้กับเกษตรกรและประชาชนทั่วไปได้นำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง เพื่อเป็นตัวอย่างแห่งความสำเร็จของการศึกษาและการพัฒนา

๒) พิพิธภัณฑธรรมชาติที่มีชีวิต...ค้ำนึ่งถึงภูมิภาค ภูมิภาค

ประการแรก เป็นพิพิธภัณฑที่แสดงถึงลักษณะภูมิภาค ภูมิภาค แสดงถึงวัฒนธรรมการประกอบอาชีพของท้องถิ่น และประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาให้กับท้องถิ่น

ประการที่สอง มีความเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหว มีความเจริญงอกงามอยู่ตลอดเวลา เพราะมีการดำเนินการ ศึกษา ทดลอง ค้นคว้า พัฒนาขยายผลอยู่เสมอ

ประการที่สาม มีประโยชน์แก่ราษฎร จะมองเห็นสิ่งที่เป็นวิวัฒนาการที่สามารถเข้ามาศึกษานำความรู้ต่าง ๆ ภายในศูนย์ฯ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่ของตนเองได้จริง

๓) ทรงคัดเลือกพื้นที่ด้วยพระองค์เอง...เพื่อเป็นตัวแทนของภูมิภาค

เพื่อจุดประสงค์ให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาแต่ละจุดกระจายอยู่ในพื้นที่ ๖ ภูมิภาคเป็น ๖ แบบจำลองของภาคนั้น ๆ เป็นพื้นที่ส่วนย่อยที่สอดคล้องกับภูมิภาคและเป็นตัวอย่างของภูมิภาคอย่างแท้จริงที่เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติได้

๔) เป็นตัวอย่างของการบริหารงานรูปแบบใหม่ การพัฒนาแบบบูรณาการ (Integrated Development)

หากมองในลักษณะการวิเคราะห์ของรูปแบบการบริหารจัดการเชิงองค์กรแล้ว จะพบว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือปฏิบัติการของการจัดการรูปแบบการบริหารราชการแผ่นดินไทย ที่รวมเอากิจกรรมและการดำเนินงานของหน่วยงานหลายหน่วยงานเข้าไว้ด้วยกันเป็นลักษณะ “รวมศูนย์” และยิ่งไปกว่านั้น ยังมีส่วนของเอกชน และองค์กรที่มีรัฐบาลร่วมประสานการดำเนินงานอยู่ด้วยการดำเนินงานในรูปแบบดังกล่าว เป็นการผสมผสานความร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อให้บริหารประชาชน โดยปรับลดอัตตวิสัยของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมักคุ้นเคยกับความเป็นเจ้าของและอำนาจหน้าที่เบ็ดเสร็จของแต่ละส่วนราชการ การจัดรูปแบบการบริหารศูนย์ฯ โดยมีได้มีหน่วยงานใดเป็นเจ้าของ หากแต่ร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อให้ผลประโยชน์ตกอยู่กับประชาชนตามพระราชดำรินั้น เป็นปรัชญาการทำงานแนวใหม่ ที่ยังไม่เคยมีปรากฏมาก่อนในประวัติการบริหารราชการแผ่นดินของไทย

๕) เป็น “ระบบบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว” (One stop services for the farmers)

ในอดีตที่ผ่านมา งานบริหารที่จะให้แก่ประชาชนและชุมชน ดูจะเป็นเรื่องที่มีขั้นตอนและสลับซับซ้อนอยู่ไม่น้อย เกษตรกรที่ต้องการความรู้และการสงเคราะห์ช่วยเหลือในด้านการทำมาหากินต้องเสียเวลาในการเดินทางไปติดต่อขอรับบริการบริการจากหลายหน่วยงานแต่ละหน่วยงานก็อยู่ไกลต่างสถานที่กัน ทำให้เป็นปัญหาอุปสรรคแก่การแสวงหาความรู้และบริการเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ วัตถุประสงค์หลัก

สำคัญประการหนึ่ง ก็คือบทบาทในการทำหน้าที่ “ระบบการบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว” (One stop services for the farmers) กล่าวคือ เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจสามารถก้าวเข้าไปในพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิตแห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศตามความสะดวก และขอรับบริการตั้งแต่เรื่องการใช้พื้นที่ด้านการเกษตร ด้านน้ำ ด้านเมล็ดพันธุ์พืช ด้านการตลาด และอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับวงจรชีวิตและการทำมาหากิน ตลอดจนการฝึกอบรม โดยเสียเวลาเพียงครั้งเดียว ณ ที่แห่งเดียว ทำให้เกษตรกรประหยัดทั้งเวลา ค่าใช้จ่ายในคราวเดียวกันด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, ๓ ทศวรรษศูนย์ศึกษาการพัฒนา: ประโยชน์สุขสู่ปวงประชา, ๒๕๕๒ : ๙-๑๑)

๓. ผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในช่วงที่ผ่านมาและแนวโน้ม

ในช่วงที่ผ่านมาศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดำเนินการ ศึกษา ค้นคว้า ทาวิธีการพัฒนาภายใต้สภาพพื้นฐานปัญหาและภูมิสังคมของพื้นที่ โดยใช้การพัฒนาในลักษณะ บูรณาการงานที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบของหน่วยงานที่ร่วมดำเนินงานในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ตามยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของแผนแม่บทที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น ทั้งนี้โดยครอบคลุมการดำเนินงานใน ๓ ด้าน คือ

๓.๑ ด้านการศึกษา ทดลอง วิจัย

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ดำเนินงานในเรื่องของการศึกษา ทดลอง วิจัย มุ่งเน้นความ ครบถ้วนของกิจกรรมการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ กับแนวพระราชดำริที่ได้พระราชทานไว้ใน การดำเนินงานพัฒนาในด้านต่าง ๆ และเน้นการศึกษา ทดลอง วิจัย ที่สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่ ได้ อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจากการรวบรวมผลการศึกษา ทดลอง วิจัย ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานโครงการจนถึงปีปัจจุบัน (๒๕๕๔) พบว่ามีการศึกษา ทดลอง วิจัย ที่เสร็จสิ้นแล้ว รวมจำนวนทั้งสิ้น ๗๑ เรื่อง ประกอบด้วยงานศึกษา ทดลอง วิจัย ๗ ประเภท ดังนี้

๑) ด้านการพัฒนาเกษตรกรรม	จำนวน	๕ เรื่อง
๒) ด้านการพัฒนาปรับปรุงและบำรุงดิน	จำนวน	๑๖ เรื่อง
๓) ด้านการพัฒนาปศุสัตว์และโคนม	จำนวน	๑๕ เรื่อง
๔) ด้านการพัฒนาประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	จำนวน	๑๙ เรื่อง
๕) ด้านการพัฒนาป่าไม้	จำนวน	๓ เรื่อง
๖) ด้านการพัฒนาและอนุรักษ์สัตว์ป่า	จำนวน	๑๑ เรื่อง
๗) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน	๒ เรื่อง

ทั้งนี้ ได้คัดเลือกผลการศึกษา ทดลอง วิจัย ที่ประสบผลสำเร็จและพร้อมที่จะนำไปขยายผลสู่ ประชาชน จำนวน รวม ๓๔ เรื่อง จัดทำเป็นบัญชีหลัก หลักสูตรการอบรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จำนวน ๘ หลักสูตร ส่วนผลการศึกษา วิจัย ทดลอง ซึ่งไม่สามารถนำมาจัดทำเป็นหลักสูตรการอบรม ได้จัดทำ เป็นเอกสารองค์ความรู้เพื่อเผยแพร่ รวมจำนวน ๓๗ เรื่อง

๓.๒ ด้านการขยายผล มุ่งเน้นการดำเนินการ ดังนี้

๑) นำความรู้ที่ได้จากการศึกษา ทดลอง วิจัย จัดทำเป็นหลักสูตรการฝึกอบรม ทั้งที่เป็น หลักสูตรในลักษณะสหวิชาการที่มุ่งเน้นให้เกิดแนวคิดในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และ หลักสูตรที่มุ่งหมายให้ผู้รับการอบรมมีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง

๒) จัดทำแผนการฝึกอบรมประจำปี ทั้งในส่วนที่สามารถใช้งบประมาณปกติของแต่ละ หน่วย และที่ต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณกลาง

๓) จัดให้มีคณะทำงานขยายผล รับผิดชอบในการพิจารณาแผนงานขยายผล และจัดเจ้าหน้าที่ขยายผลออกเยี่ยมเยียนแนะนำ ให้ความรู้ กับประชาชนในพื้นที่เป้าหมายขยายผล รวมทั้งทำหน้าที่ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงแผนปฏิบัติการงานขยายผลให้ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของราษฎร และปัญหาของแต่ละพื้นที่ รวมถึงการดำเนินการประเมินผลความสำเร็จของผู้ที่ผ่านการอบรม เพื่อเป็นเกษตรกรตัวอย่าง

๔) เน้นการมีส่วนร่วมของราษฎร โดยการจัดประชุมหารือเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ในระดับผู้นำหมู่บ้าน แกนนำชุมชน และราษฎร รวมถึงการให้มีผู้แทนของประชาชนเข้าร่วมในการประชุมที่จะมีดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

๕) จัดให้มีการฝึกอบรม และเผยแพร่ กิจกรรมของศูนย์ฯ ทั้งที่จัดขึ้นภายในพื้นที่ของศูนย์ฯ และจัดเจ้าหน้าที่ออกไปดำเนินการนอกพื้นที่ตั้งของศูนย์ฯ

๖) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดย

- ส่งเสริมให้เกษตรกรตัวอย่างและปราชญ์ชาวบ้านเป็นวิทยากรให้ความรู้จากประสบการณ์ตรงแก่เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ฯ

- สนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นและจัดตั้งให้เกษตรกรตัวอย่างและปราชญ์ชาวบ้านเป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่

๓.๓ ด้านการบริหารจัดการ

๑) องค์กรบริหารและอัตรากำลัง

โครงสร้างและจัดอัตรากำลัง เป็นไปตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) กำหนด โดยจัดกลุ่มภารกิจออกเป็น ๓ ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านวิชาการ และด้านเผยแพร่และขยายผล และในห้วงของแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔) มีหน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินงานในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ เพิ่มเติมคือ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพจังหวัดเพชรบุรี และมีหน่วยงานที่ส่งเจ้าหน้าที่มาประจำร่วมปฏิบัติงานเพิ่มเติม คือ สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๒ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี รวมถึงมีหน่วยงานที่ส่งเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานเพิ่มเติม คือศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเพชรบุรี

๒) แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการ

ทุกหน่วยทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนที่ร่วมกันดำเนินงานในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ร่วมกับภาคประชาชนในพื้นที่ ได้ร่วมกันดำเนินการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางการดำเนินงานรวมทั้งประสานงานร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง ในห้วงที่ผ่านมา แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ร่วมกัน ๕ ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านการศึกษา วิจัย ทดลอง ตามแนวพระราชดำริ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการขยายผล ถ่ายทอดเทคโนโลยีตามแนวพระราชดำริและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการประชาสัมพันธ์

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านการบริหารจัดการ

๓) การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่

- เน้นเรื่องการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลสำเร็จของกิจกรรมในเชิงรุก โดยเฉพาะ
ป้ายสื่อความหมายในพื้นที่ของแต่ละกิจกรรม

- ผลิตสื่อเผยแพร่องค์ความรู้ เช่น สิ่งพิมพ์ วารสาร และจัดรายการวิทยุในสถานีท้องถิ่น
รวมถึงจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ในทุกรูปแบบ แต่การผลิตมีข้อจำกัดในการออกแบบที่ต้องดำเนินการในขีด
ความสามารถของเจ้าหน้าที่ ไม่สามารถจ้างบริษัทออกแบบและผลิตสื่อจัดทำให้ได้เนื่องจากงบประมาณมีอย่าง
จำกัด โดยเฉพาะสื่อทางโทรทัศน์ยังไม่มีขีดความสามารถที่จะผลิตได้ นอกจากการส่งเทปบันทึกภาพข่าวให้กับ
สถานีท้องถิ่นเท่านั้น

- จัดทำเว็บไซต์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมและผลสำเร็จของศูนย์ฯ รวมถึง
เผยแพร่องค์ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน แต่ยังคงจัดทำได้เฉพาะภาคภาษาไทยเท่านั้น

๔. วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์หลัก และกลุ่มเป้าหมาย

วิสัยทัศน์

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นศูนย์กลางในการประสานประโยชน์ ถ่ายทอด วิชาการและเทคโนโลยี ให้กับประชาชน และศูนย์เรียนรู้เครือข่าย เพื่อใช้เป็นทางเลือกในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนตามภูมิสังคม ให้มีอาชีพ รายได้ และมีความสุขอย่างยั่งยืน โดยดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง

พันธกิจ

๑. ดำเนินงานสนองพระราชดำริ ศึกษา วิจัย ทดลอง ตามแนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
๒. รวบรวมผลการดำเนินงาน การศึกษา วิจัย ทดลอง ตามแนวพระราชดำริ นำแนวพระราชดำริ และผลที่ได้จากการดำเนินงาน ผลจากการศึกษา วิจัย ทดลอง ตามแนวพระราชดำริ ขยายผลไปสู่สาธารณชน
๓. พัฒนาบุคลากร และการปฏิบัติงานของศูนย์ ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการทำงานอย่างประสานสอดคล้องและมีการบูรณาการทำงานร่วมกัน

เป้าประสงค์หลัก

๑. ดำเนินงานสนองพระราชดำริ และ ศึกษา วิจัย ทดลอง ให้ครบถ้วนตามพระราชดำริ
๒. สร้างตัวอย่างความสำเร็จของการพัฒนาอย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืน
 - ๒.๑ ด้านการพัฒนาดินที่มีความเสื่อมโทรมทั้งคุณภาพและโครงสร้างของดินโดยเฉพาะดินที่แข็งเป็นดาน
 - ๒.๒ ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำและการจัดการน้ำในพื้นที่อับฝน
 - ๒.๓ ด้านการพัฒนาป่าไม้ในพื้นที่แห้งแล้งและการบริหารจัดการป่าไม้อย่างมีส่วนร่วม
 - ๒.๔ ด้านการเกษตรกรรมในพื้นที่ที่มีปัญหาทั้งในเรื่องของดินและน้ำ การจัดการน้ำแบบผสมผสานระหว่างบนดิน น้ำผิวดิน และน้ำใต้ดิน
 - ๒.๕ ด้านพลังงานทางเลือก จากธรรมชาติ และพืชพลังงาน
๓. ขยายผลความสำเร็จไปสู่ประชาชน ทั้งทางตรงและผ่านระบบเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ เพื่อให้ ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน สอดคล้องและสมดุลกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๔. เผยแพร่อัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปสู่สาธารณชน

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้มีส่วนได้เสีย : หน่วยงานร่วมดำเนินงานในศูนย์ฯ/ประชาชนในพื้นที่โครงการและพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ

ผู้รับบริการ:

๑. กลุ่มเกษตรกร
๒. ประชาชนทั่วไป
๓. เยาวชน นิสิต นักศึกษา
๔. ข้าราชการ
๕. ผู้บริหาร
๖. ชาวต่างประเทศ

๕. ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด แผนงาน โครงการ

ยุทธศาสตร์ เพื่อให้การดำเนินการตามพันธกิจบรรลุผลเป็นไปตามเป้าประสงค์หลักที่กำหนดไว้และนำไปสู่วิสัยทัศน์ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ได้วางไว้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ดังต่อไปนี้

๑. ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านการศึกษา ทดลอง วิจัย

เป้าประสงค์ เพื่อดำเนินการศึกษา วิจัย ทดลอง ให้สอดคล้องและครบถ้วนตามพระราชดำริศึกษา วิจัยต่อยอดเพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนมากยิ่งขึ้นตามแนวพระราชดำริ

โดยมีกลยุทธ์ ตัวชี้วัด แผนงาน/โครงการและผู้รับผิดชอบดังนี้

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
๑. การบริหารจัดการ โครงการศึกษาวิจัยโดย คณะกรรมการวิชาการ	๑. ความก้าวหน้าของ งานศึกษาวิจัยต่อเนื่อง ๒. จำนวนงานวิจัยที่ เกิดขึ้นภายใต้แผนแม่ บทฉบับที่ ๕ ที่ผ่าน การพิจารณาของ คณะกรรมการวิชาการ	๑. แผนงานการศึกษาวิจัย ๑) โครงการศึกษาทดลองด้าน พืชเพื่อส่งเสริมอาชีพ ๒) โครงการทดสอบและพัฒนา พลังงานทางเลือก ๓) โครงการศึกษาการใช้หญ้า แฝกปรับปรุงดินที่แข็งเป็นดาน ๔) โครงการตัวชี้วัดการพัฒนา ๕) โครงการประชุมคณะ กรรมการวิชาการ	งานวิชาการเกษตร งานวิชาการเกษตร, ศูนย์ส่งเสริมและ พัฒนาอาชีพจังหวัด เพชรบุรี,พลังงาน จังหวัด งานพัฒนาป่าไม้ กอ.ศูนย์ฯ, งานพัฒนา ที่ดิน, งานศึกษาพัฒนา ป่าไม้, งานป่าไม้, งานชลประทาน, งานวิชาการเกษตร กอ.ศูนย์ฯ
๒. ประสานความร่วมมือทาง วิชาการกับ สถาบันการศึกษาระดับ อุดมศึกษา	๓) จำนวนสถาบันการ ศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่เข้ามามีส่วนร่วมทาง วิชาการ	๒. แผนงานความร่วมมือทาง วิชาการ ๑) โครงการวิจัยร่วมและ สนับสนุนงานวิจัย - โครงการวิจัยร่วมและสนับสนุนงานวิจัยโครงการวิจัยคุณภาพ ดินเสื่อมโทรมด้วยการปลูกหญ้าแฝก เพื่อเพิ่มผลผลิตและการดูดซับ คาร์บอนไดออกไซด์ในนาข้าว	

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
		บริเวณพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ - โครงการวิจัยการจัดการอินทรีย์คาร์บอนและการกักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์จากการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี - โครงการวิจัยการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี - โครงการวิจัยแนวทางการจัดการพื้นที่โดยใช้กลไกการพัฒนาที่สะอาดเพื่อเศรษฐกิจการซื้อขายคาร์บอนเครดิต ในบริเวณพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี - โครงการวิจัยการประเมินวัฏจักรชีวิตของการปลดปล่อยและเก็บกักก๊าซเรือนกระจกของโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี - โครงการนาร่องการประเมินวัฏจักรชีวิตของการปลดปล่อยและเก็บกักก๊าซเรือนกระจกของโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนา	

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
		- การจัดการทรัพยากรน้ำกับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ บริเวณพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำลูกกา จังหวัดเพชรบุรี - การเปลี่ยนแปลงพื้นที่สีเขียวที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิในพื้นที่เมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา และพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำลูกกา จังหวัดเพชรบุรี - การศึกษาการใช้ปุ๋ยและสังกะสีต่อคาร์บอนไดออกไซด์ของพื้นที่ที่มีการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำลูกกา จังหวัดเพชรบุรี - การจัดการความรู้ของโครงการวิจัยกลุ่ม Climate Change ด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี - กลุ่มวิจัยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศกับความยืดหยุ่นและการปรับตัว : กรอบคิดใหม่ของนิเวศวิทยาเมือง ภูมินิเวศวิทยา การตั้งถิ่นฐานและการเป็นเมือง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ - การศึกษาการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของครัวเรือนเกษตรที่ทำการเกษตรอย่างพอเพียงตามแนวพระราชดำริ	

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
		๒) โครงการสัมมนาทางวิชาการ ๓) โครงการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน	กอ.ศุนย์ฯ กอ.ศุนย์ฯ
๓. รวบรวมผลงานวิชาการ เพื่อนำสู่การเผยแพร่ขยายผล	๔. จำนวนผลงานวิชาการที่รวบรวมได้ ๕. มีฐานข้อมูลที่สะดวกในการค้นคว้า ๖. จำนวนผลงานวิชาการที่นำไปเผยแพร่ขยายผล	๓. แผนงานรวบรวมผลงานวิชาการ ๑) โครงการรวบรวมผลงานวิชาการ ๒) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน ๓) โครงการพัฒนาการฐานข้อมูลทางวิชาการ ๔. แผนงานเผยแพร่ขยายผลผลงานวิชาการ ๑) โครงการจัดทำเอกสารเผยแพร่ ๒) โครงการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร	กอ.ศุนย์ฯ กอ.ศุนย์ฯ, งานส่งเสริมการเกษตร กอ.ศุนย์ฯ กอ.ศุนย์ฯ กอ.ศุนย์ฯ
๓ กลยุทธ์	๖ ตัวชี้วัด	๔ แผนงาน/๑๓ โครงการหลัก	

๒. ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการขยายผลพัฒนา

เป้าประสงค์ เพื่อขยายผล และถ่ายทอดเทคโนโลยี ตามแนวพระราชดำริ ไปสู่ประชาชน ยกกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ และสามารถพัฒนาตนเองให้เกิดการรวมกลุ่ม มีส่วนร่วมในพัฒนาชุมชนของตนเองให้เข้มแข็ง

โดยมีกลยุทธ์ ตัวชี้วัด แผนงาน/โครงการและผู้รับผิดชอบดังนี้

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
๑. การจัดพื้นที่สาธิตเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และขยายผล	๑. ความครบถ้วนสมบูรณ์ ของแหล่งเรียนรู้ ๒. จำนวนผู้ได้รับบริการ	๑. แผนงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ๑) โครงการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่สาธิตและแหล่งเรียนรู้ ๒) โครงการพัฒนาป้ายสื่อความหมาย	กอ.ศุนย์ฯ และแต่ละงานในศุนย์ฯ ในทั้ง ๓ โครงการ (งานพัฒนาที่ดิน, งานส่งเสริมการเกษตร, งานวิชาการเกษตร,

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
	๓. ความพึงพอใจของผู้รับบริการ	๓) โครงการพัฒนาและจัดทำเอกสารคู่มือการศึกษาดูงาน ๒. แผนงานการขยายผลและถ่ายทอดเทคโนโลยี ๑) โครงการขยายผลการฟื้นฟูภูมิประเทศแบบแลนด ๒) โครงการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด ๓) โครงการปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ ๔) โครงการส่งเสริมการจัดการน้ำแบบผสมผสาน ๕) โครงการส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืน ๖) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์	งานปศุสัตว์, งานประมง, งานเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์กบ, งานชลประทาน, งานศึกษาพัฒนาป่าไม้, งานป่าไม้, งานเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่า, ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพจังหวัดเพชรบุรี) งานพัฒนาที่ดิน งานพัฒนาที่ดิน กอ.ศูนย์ฯ กอ.ศูนย์ฯ, งานส่งเสริมการเกษตร, ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพจังหวัดเพชรบุรี, สำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต ๘ ราชบุรี กอ.ศูนย์ฯ, งานส่งเสริมการเกษตร งานปศุสัตว์, มูลนิธิพัฒนาคุณภาพชีวิตชนบท

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
		๗) โครงการส่งเสริมด้านประมง และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ๘) โครงการส่งเสริมการใช้ พลังงานทางเลือก	งานประมง, งานเพาะ เลี้ยงขยายพันธุ์กบ งานปศุสัตว์, มูลนิธิ พัฒนาคุณภาพชีวิต ชนบท, พลังงาน จังหวัดเพชรบุรี
๒. การจัดการฝึก อบรม	๔. จำนวนหลักสูตรที่ จัดการอบรม ๕. จำนวนผู้เข้าอบรม ๖. ความพึงพอใจของ ผู้เข้ารับการอบรม	๓. แผนงานการฝึกอบรมเพื่อ ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี ๑) โครงการฝึกอบรมถ่ายทอด ความรู้และเทคโนโลยี ๒) โครงการการพัฒนาและ จัดทำคู่มือการฝึกอบรม	กอ.ศุนย์ฯ ร่วมกับ งานต่าง ๆ ในศุนย์ฯ ในทั้ง ๒ โครงการ
๓. ส่งเสริมพัฒนา คุณภาพชีวิต	๗. จำนวนครั้งและ ความถี่ในการออก เยี่ยมเยียนประชาชน ๘. จำนวนประชาชนที่ ได้รับการบริการ ๙. ปริมาณความช่วยเหลือ ที่ประชาชนได้รับ ๑๐. ความพึงพอใจของ ผู้รับบริการ	๔. แผนงานส่งเสริมพัฒนา คุณภาพชีวิต ๑) โครงการเยี่ยมเยียนและ บริการประชาชน ๒) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อเกษตรกร ๓) โครงการบำรุงรักษาอ่างเก็บ น้ำและเครือข่ายอ่างเก็บน้ำ ๔) โครงการส่งเสริมการทำ เกษตรเพื่ออาหารกลางวันใน โรงเรียน ๕) โครงการโรงสีข้าวครบวงจร	กอ.ศุนย์ฯ กอ.ศุนย์ฯ งานชลประทาน กอ.ศุนย์ฯ งานส่งเสริม การเกษตร งานปศุสัตว์ งานประมง งานเพาะ เลี้ยงขยายพันธุ์กบ มูลนิธิพัฒนาคุณภาพ ชีวิตชนบท กอ.ศุนย์ฯ งานส่งเสริม การเกษตร ศุนย์วิจัย พันธุ์ข้าวราชบุรี

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
		๖) โครงการส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร ๗) โครงการศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ๘) โครงการพัฒนาอาชีพเสริม	งานส่งเสริมการเกษตร สนง.สหกรณ์จังหวัด เพชรบุรี สนง.ตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด เพชรบุรี สนง.พัฒนาชุมชน จังหวัดเพชรบุรี กอ.ศูนย์ฯ อบต.สามพระยา ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค ๘ สนง.พัฒนาชุมชน จังหวัดเพชรบุรี เคหะกิจ สนง.เกษตรอำเภอลำทะเมนชัย
๔. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้	๑๑.ความครบถ้วนสมบูรณ์ของศูนย์เรียนรู้ ๑๒.จำนวนของศูนย์เรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น ๑๓.จำนวนของศูนย์เรียนรู้เครือข่าย	๕. แผนงานพัฒนาศูนย์เรียนรู้เสริมสร้างจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ ๑) โครงการจัดหา/จัดหาทดแทนอุปกรณ์ให้กับศูนย์เรียนรู้ ๒) โครงการจัดหา/พัฒนาป้ายสื่อความหมาย เอกสารแจกให้กับศูนย์เรียนรู้ ๓) โครงการเสริมทักษะวิทยากร ๔) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปราชญ์ ๖. แผนงานสร้างศูนย์เรียนรู้เครือข่าย ๑) โครงการศูนย์ศึกษา วิจัยพัฒนาป่าเต็ง ๒) โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงไร่ส่งตะวัน ๓) โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ร.ร.ตชด.	กอ.ศูนย์ฯ กอ.ศูนย์ฯ กอ.ศูนย์ฯ กอ.ศูนย์ฯ กอ.ศูนย์ฯ กอ.ศูนย์ฯ กอ.ศูนย์ฯ กอ.ศูนย์ฯ

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
๕. การประเมินผล การขยายผล	๑๔.ความพึงพอใจใน ความรู้ของผู้เข้าศึกษา ดูงาน ๑๕.จำนวนผู้เข้ารับ การอบรมที่สามารถ นำไปประยุกต์ใช้ ๑๖.จำนวนเกษตรกรที่ ประสบผลสำเร็จเป็น ตัวอย่าง ๑๗.ผลการประเมิน จากสำนักงาน กปร.	๗. ติดตามประเมินผลการขยายผล ๑) โครงการจัดเก็บความพึง พอใจผู้รับบริการ ๒) โครงการติดตามประเมินผล ก่อนและหลังการอบรม ๓) โครงการประชุมคณะ ทำงานขยายผล	กอ.ศุนย์ฯ กอ.ศุนย์ฯ กอ.ศุนย์ฯ
๕ กลยุทธ์	๑๗ ตัวชี้วัด	๗ แผนงาน / ๓๑ โครงการหลัก	

๓. ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป้าประสงค์ เพื่ออนุรักษ์ พันธุ์ไม้ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่โดยรอบ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ได้รับการฟื้นฟูมาแล้วให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและได้ใช้ประโยชน์

โดยมีกลยุทธ์ ตัวชี้วัด แผนงาน/โครงการและผู้รับผิดชอบดังนี้

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
๑. สร้างความสมดุล และเกื้อกูลระหว่าง ดิน น้ำ และป่า	๑.การชะล้างพังทลาย ของดิน ๒.การเพิ่มขึ้นของหน้า ดิน ๓.ความชุ่มชื้นของดิน ๔.ความหลากหลาย ทางชีวภาพ	๑. แผนงานอนุรักษ์ ฟื้นฟูและ พัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ๑) โครงการพัฒนาป่าไม้ ๒) โครงการบำรุงรักษาและ สร้างระบบการจัดการดินและน้ำ (ฝายชะลอน้ำ คันดินกั้นน้ำ คันดิน เบนน้ำ คูตัดตะกอน) ๓) โครงการเพาะเลี้ยง ขยายพันธุ์และอนุรักษ์สัตว์ป่า	งานศึกษาพัฒนา ป่าไม้ งานป่าไม้ กอ.ศุนย์ฯ งานศึกษา พัฒนาป่าไม้ งานป่าไม้ งานเพาะเลี้ยงและ ขยายพันธุ์สัตว์ป่า

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
	๕. จำนวนครั้งในการเกิดไฟฟ้า ๖. คุณภาพของน้ำในแหล่งน้ำ	๔) โครงการพัฒนาภูเขาป่าหรือป่าเปียก ๕) โครงการรณรงค์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	งานป่าไม้ กอ.ศุนย์ฯ กอ.ศุนย์ฯ งานพัฒนาที่ดิน งานศึกษาพัฒนาป่าไม้
๒. สร้างเสริมจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๗. จำนวนต้นไม้ที่ปลูก ๘. จำนวนเปอร์เซ็นต์การรอดของต้นไม้ ๙. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมปลูกและดูแลรักษาป่า ๑๐. จำนวนกล้าไม้ที่แจกจ่าย ๑๑. จำนวนกล้าหญ้าแฝกที่แจกจ่าย ๑๒. จำนวนครั้งที่มีการฝึกอบรมทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๒. แผนงานปลูกสร้างจิตสำนึกรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑) โครงการส่งเสริมป่าชุมชน ๒) โครงการไม้มรดก ๓) โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ๔) โครงการส่งเสริมการปลูกป่า ๕) โครงการค่ายเยาวชน	กอ.ศุนย์ฯ งานป่าไม้ งานศึกษาพัฒนาป่าไม้ งานศึกษาพัฒนาป่าไม้ งานป่าไม้ งานวิชาการเกษตร กอ.ศุนย์ฯ กอ.ศุนย์ฯ งานป่าไม้ งานศึกษาพัฒนาป่าไม้ กอ.ศุนย์ฯ
๒ กลยุทธ์	๑๒ ตัวชี้วัด	๒ แผนงาน / ๑๐ โครงการหลัก	

๔. ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการประชาสัมพันธ์

เป้าประสงค์ เพื่อเป็นการสนับสนุนยุทธศาสตร์ด้านการขยายผลการพัฒนา และยุทธศาสตร์ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กร

โดยมีกลยุทธ์ ตัวชี้วัด แผนงาน/โครงการและผู้รับผิดชอบดังนี้

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
๑. ใช้ทุกช่องทางทางสื่อสารส่งสารที่ต้องการไปยังเป้าหมายทั้ง	๑. จำนวนช่องทางการประชาสัมพันธ์	๑. พัฒนาการประชาสัมพันธ์ ๑) โครงการพัฒนาการจัดรายการวิทยุ	กอ.ศุนย์ฯ

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
๑. ใช้ทุกช่องทางสื่อสารส่งสารที่ต้องการไปยังเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกองค์กร ๑) การเผยแพร่ทางสื่อวิทยุและโทรทัศน์ท้องถิ่น ๒) การเผยแพร่ทางสื่อสิ่งพิมพ์ ๓) การเผยแพร่โดยเจ้าหน้าที่ชุดขยายผล ๔) การเผยแพร่ทางเว็บไซต์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ๕) การจัดนิทรรศการตามสถานที่และโอกาสต่าง ๆ	๑. จำนวนช่องทางในการประชาสัมพันธ์ ๒. จำนวนของเป้าหมายที่ได้รับสื่อในช่องทางต่าง ๆ ๓. จำนวนผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน ๔. จำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ ๕. จำนวนครั้งในการจัดนิทรรศการและจำนวนผู้เข้าชมนิทรรศการ	๑. พัฒนาการประชาสัมพันธ์ ๑) โครงการพัฒนาการจัดรายการวิทยุ ๒) โครงการพัฒนาและจัดทำสื่อ ๓) โครงการพัฒนาเว็บไซต์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ๔) โครงการพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์	กอ.ศูนยฯ กอ.ศูนยฯ กอ.ศูนยฯ กอ.ศูนยฯ
๑ กลยุทธ์	๕ ตัวชี้วัด	๑ แผนงาน / ๔ โครงการหลัก	

๕. ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านการบริหารจัดการ

เป้าประสงค์ เพื่อให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพ และการดำเนินการเป็นไปตามยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ และบรรลุผลตามที่ได้กำหนดไว้

โดยมีกลยุทธ์ ตัวชี้วัด แผนงาน/โครงการและผู้รับผิดชอบดังนี้

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
พัฒนาประสิทธิภาพของคน สนับสนุนทรัพยากรที่เป็นปัจจัยในการทำงาน สร้างสวัสดิการเพื่อขวัญและ	๑. เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้มากกว่าหนึ่งหน้าที่ ๒. สถานที่ทำงานที่เหมาะสมเพียงพอ	๑. บริหารโครงการ ๑) โครงการบริหารจัดการ (งบบุคลากร งบดำเนินงาน งบลงทุน ในส่วนของ กอ.ศูนยฯ)	กอ.ศูนยฯ

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
กำลังใจ มีจุดมุ่งหมาย ไปในทิศทางเดียวกัน โดยใช้แผนเป็นเครื่องมือ ในการควบคุมโครงการ และประสานงาน	๓. เครื่องมือในการ ปฏิบัติงานที่เหมาะสม เพียงพอ	๒) โครงการจัดทำแผนแม่บท	กอ.ศุนย์ฯ
	๔. มีการใช้เทคโนโลยี มาใช้ในการปฏิบัติงาน ที่เหมาะสมเพียงพอ	๓) โครงการจัดทำแผนปฏิบัติ การประจำปี	กอ.ศุนย์ฯ
	๕. การใช้ทรัพยากร อย่างคุ้มค่า ลดการ สูญเสียที่ไม่จำเป็น	๔) โครงการประชุมคณะ กรรมการดำเนินงาน	กอ.ศุนย์ฯ
	๖. มีการประชุม คณะทำงานตามห้วง ระยะเวลา	๒. แผนงานพัฒนาประสิทธิภาพ การปฏิบัติงาน	
		๑) โครงการพัฒนาประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่	กอ.ศุนย์ฯ
		๒) โครงการพัฒนาระบบ สารสนเทศ	กอ.ศุนย์ฯ
	๓) โครงการพัฒนาสวัสดิการ	กอ.ศุนย์ฯ	
		๔) โครงการจัดหาครุภัณฑ์สิ่ง ปลูกสร้างและสาธารณูปโภค	กอ.ศุนย์ฯ
๑ กลยุทธ์	๖ ตัวชี้วัด	๒ แผนงาน / ๘ โครงการหลัก	
รวมทั้งหมด ๕ ยุทธศาสตร์ / ๑๒ กลยุทธ์ / ๔๖ ตัวชี้วัด / ๑๖ แผนงาน / ๖๖ โครงการหลัก			

๖. การบริหารแผนไปสู่การปฏิบัติ

เพื่อให้การดำเนินงานเกิดผลสัมฤทธิ์ตามวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ที่วางไว้ จึงได้กำหนดระบบและกลไกการบริหารแผนแม่บท ดังนี้

๑. กองอำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ เป็นแกนกลางในการประสานงานกับทุกหน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติงานในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีในแต่ละปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๙ ภายใต้กรอบของแผนแม่บทฉบับที่ ๕ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งนี้การเพิ่มเติมโครงการนอกจากที่กำหนดไว้ในกรอบของแผนแม่บทฉบับที่ ๕ จะกระทำได้ เมื่อโครงการนั้นมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องแก้ปัญหาให้กับประชาชน แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้กรอบในการจัดทำแผนแม่บทฉบับที่ ๕

๒. กองอำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ อำเภอกำกับดูแล ในภาพรวมของศูนย์ฯ โดยดำเนินการด้านงบประมาณ ภายใต้กรอบแผนปฏิบัติการประจำปีและกรอบแผนแม่บทฉบับที่ ๕ อำเภอกำกับดูแลการเบิกจ่ายงบประมาณตามที่ได้รับ กำกับดูแลโครงการให้เป็นไปตามกรอบงบประมาณที่ได้รับ

๓. กองอำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ รวบรวมรายงานผลความก้าวหน้าสรุปรายงานประจำเดือน สรุปรายงานรายไตรมาส และสรุปผลการปฏิบัติในรอบปี ส่งให้หน่วยต้นสังกัดของหน่วยที่ปฏิบัติงานในศูนย์ รวมถึงผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี และสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ภาคผนวก

ก

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

● หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีจุดมุ่งหมายและเป้าหมายหลักคือ การพัฒนาคนให้พออยู่พอกินและพึ่งตนเองได้ โดยทรงยึดหลักการดำเนินงานบนทางสายกลางเป็นขั้นเป็นตอนบนพื้นฐานของความสามารถในทุกภาคส่วน มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมตามวิถีแห่งธรรมชาติด้วยบรรทัดวิธีที่เรียบง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยมีหลักการทรงงานที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานในศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ดังนี้

(๑) ระเบิดจากข้างใน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน มีพระราชดำรัสว่า "ต้องระเบิดจากข้างใน" นั้นหมายความว่า ต้องมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้คนและครอบครัวในชุมชนที่เข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนและหมู่บ้าน ซึ่งหลายชุมชนยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว จึงไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่ความล้มเหลวได้

(๒) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ไขปัญหา ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็ก ๆ (Micro) คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม

(๓) ทำตามลำดับขั้น

ในการทรงงานพระองค์จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นของประชาชนที่สุดก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำ เพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค ที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด

(๔) องค์กรวม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) ทรงมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร มองทุกสิ่งเป็นพลวัตที่ทุกมิติเชื่อมต่อกัน ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่นกรณีของ "ทฤษฎีใหม่" ที่พระราชทานเป็นแนวทางดำเนินชีวิตแก่พวงชนชาวไทย อันเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพซึ่งพระองค์ทรงมองอย่างเป็นองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทยประมาณ ๑๐ - ๑๕ ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการทำการเกษตรแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้น และหากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้นเกษตรกรจะต้องรู้จักวิธีการจัดการและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่มรวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจร นั่นคือแนวทางการดำเนินงานทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๑ ๒ และ ๓

๑.๕) ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การที่จะพระราชทานพระราชดำริเพื่อดำเนินงานโครงการใดโครงการหนึ่งจะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบจากข้อมูลพื้นฐานในเบื้องต้นจากเอกสารต่าง ๆ แผนที สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และสอบถามจากราษฎรในพื้นที่ เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์สังคม

๑.๖) การมีส่วนร่วม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักประชาธิปไตย ทรงเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายทั้ง ราชการชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้เข้ามาด้วยกันแสดงความคิดเห็นและร่วมกันทำงานโครงการพระราชดำริ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนหรือความต้องการของราชการชนด้วย

สำหรับวิธีการมีส่วนร่วมพระองค์ทรงนำ "ประชาพิจารณ์" มาใช้ในการบริหารจัดการดำเนินงาน ซึ่งเป็นวิธีการที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา โดยหากจะทำโครงการใดจะทรงอธิบายถึงความจำเป็นและผลกระทบที่เกิดกับประชาชนทุกฝ่าย รวมทั้งผู้นำชุมชนในท้องถิ่น เมื่อประชาชนในพื้นที่เห็นด้วยแล้ว หน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและร่วมดำเนินการมีความพร้อม จึงจะพระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินโครงการนั้น ๆ ต่อไป

๑.๗) ประโยชน์ส่วนรวม

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจและการพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาและช่วยเหลือ พสกนิกรในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

๑.๘) ประหยัด เรียบง่าย ทำให้ง่าย

นอกจากนี้ ในการพัฒนาช่วยเหลือราษฎร ทรงใช้หลักการดำเนินงานด้วยความเรียบง่ายหรือ ทำให้ง่าย ราษฎรสามารถทำได้เอง สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือให้เทคโนโลยีที่ยุ่ยากนัก

๑.๙) ขาดทุนคือกำไร

“...ขาดทุน คือ กำไร (Our loss is our gain)
... การเสีย คือ การได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า
และการที่คนอยู่ดีมีสุข เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”

จากพระราชดำรัสดังกล่าว คือหลักการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อพสกนิกรไทย “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร

๑.๑๐) เศรษฐกิจพอเพียง

"เศรษฐกิจพอเพียง" เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า ๓๐ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ให้ดำเนินไปบน "ทางสายกลาง" และเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ปรัชญาของ "เศรษฐกิจพอเพียง" จึงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ในการพัฒนาและบริหารให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ "ความพอเพียง" หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการ

เปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

๑.๑๑) ไม่ติดตำรา

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีลักษณะการพัฒนาที่อนุโลมและรวมชอมกับสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสภาพของสังคมจิตวิทยาของชุมชน เป็นการใช้ตำราอย่างละเอียดถี่ถ้วน ไม่ผูกติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม คือ "ไม่ติดตำรา"

๑.๑๒) ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเข้าใจถึงธรรมชาติ และต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับทรัพยากรธรรมชาติ ทรงมองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียด โดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ เช่น การแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรม ได้พระราชทานพระราชดำริ "การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก" ปลอ่ยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ หรือแม้กระทั่ง "การปลูกป่า ๓ อย่างประโยชน์ ๔ อย่าง" ได้แก่ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม้ผลและไม้พื้น นอกจากได้ประโยชน์ตามประเภทของการปลูกแล้วยังช่วยสร้างความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดินด้วย พระองค์จึงทรงเข้าใจธรรมชาติและมนุษย์ที่อยู่อย่างเกื้อกูลกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, กษัตริย์นักพัฒนา, ๒๕๕๒ : ๒๕-๓๑)

● ประเด็นนโยบายของประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นโยบายประธานคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษา

จากการประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษา เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๔ ณ อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บางเขน กทม. นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี ประธานคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้มอบหมายนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดังนี้

๑) **ด้านการบริหาร** ให้ดำเนินงานตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานไว้ ทั้งนี้ หากมีบางประเด็นที่ประสงค์จะเปลี่ยนแปลงสามารถทำได้ แต่ให้ทำการหารือกับคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการในทุกระดับ และต้องกราบบังคมทูลฯ ก่อน ในส่วนองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารชุดต่าง ๆ ให้คงรูปแบบองค์ประกอบของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการระดับต่าง ๆ ทั้งในส่วนองค์การบริหารส่วนกลาง และองค์การบริหารระดับย่อยของแต่ละศูนย์ศึกษาฯ ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ไว้ตามเดิม

๒) **ด้านการวิจัยและพัฒนา**

๒.๑) ยึดตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒.๒) ปรับปรุงตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๒.๓) ปรับปรุงเพิ่มเติมตามความเห็นคณะกรรมการระดับต่างๆ แต่ไม่ควรซ้ำกับงานของกรมหรืองานพื้นฐานมากเกินไป

๒.๔) ควรทำงานด้านวิจัยประยุกต์ (Applied Research) หรือการวิจัยต่อยอด

๒.๕) เน้นการถ่ายทอดผลงานวิจัย หรือขยายผลงานวิจัยให้มากขึ้นตามอัตรากำลังและขีดความสามารถ

๓) ด้านการขยายผลงานวิจัย

๓.๑) ควรเน้นการศึกษางาน และฝึกอบรมในศูนย์ฯ ให้มากขึ้น

๓.๒) การขยายผลงานวิจัยนอกศูนย์ฯ ควรเน้นการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่ทำหน้าที่นี้โดยตรงและมีงบประมาณ อาทิ

- ส่วนราชการ อาทิ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้ กรมการปกครอง เป็นต้น

- องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สภาเกษตรกร สมาคมผู้แทนราษฎร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

- องค์กรที่ทำงานขยายผล อาทิ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ มูลนิธิปิดทองหลังพระ เป็นต้น

๓.๓) ควรจัดวิทยากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ มีความชำนาญในการถ่ายทอด และเหมาะสมกับกลุ่มผู้เข้าฟังการบรรยาย / อบรม

หลักคิด / หลักปฏิบัติในการดำเนินงานโครงการฯ ซึ่งโดยประมวลจากพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สรุปได้ดังนี้

๑) เน้นความพอเพียง

๒) เกษตรยั่งยืน

๓) การแก้ปัญหาโลกร้อน

● ข้อเสนอแนะของรองประธานคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาฯ/ประธานคณะกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จากการประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๔ ณ อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กรุงเทพฯ นายสวัสดิ์ วัฒนยากร องคมนตรี รองประธานคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และประธานคณะกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ให้ประเด็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดังนี้

๑. ในด้านการตลาด

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ศึกษา วิจัย และขยายผล ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร ซึ่งเกษตรกรได้นำไปปฏิบัติแล้ว ปรากฏว่าประสบผลสำเร็จในการขยายผลไม่มากเท่าที่ควร ปัจจัย

หนึ่ง สาเหตุเพราะมีปัญหาในด้านการตลาด ดังนั้นหากมีนโยบาย/แนวทาง/มาตรการการเพิ่มช่องทางการตลาด ดังเช่นการเชื่อมโยงกับบริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการเกษตร สินค้าเกษตร ก็จะเป็นการสนับสนุนเกษตรกรที่เป็นเครือข่ายของศูนย์ศึกษา ได้อีกประการหนึ่ง

๒. การส่งเสริมสนับสนุนสถาบันการศึกษาให้มีส่วนร่วมในการขยายผล

นักเรียน นักศึกษา ได้เยี่ยมชมนิทรรศการประจำปีที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ แต่ละแห่งจัดขึ้นเป็นจำนวนมาก และมีนักเรียน นักศึกษาหลายกลุ่มให้ความสนใจอย่างจริงจัง หากศูนย์ศึกษาฯ มีโครงการสนับสนุนนักเรียน นักศึกษา สถาบันการศึกษา ได้จัดทำโครงการ/โครงการ/กิจกรรม/ชมรมที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้าผลงานของศูนย์ศึกษาฯ และพระราชกรณียกิจก็จะเป็นแนวทางการขยายผลที่มีศักยภาพ สามารถขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริให้ครอบคลุมไปทั่วประเทศได้ โดยสำนักงาน กปร. อาจมีสิ่งจูงใจ ดังเช่น การแข่งขันชิงรางวัลทุนการศึกษา เป็นต้น

● มติที่ประชุมคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๓ ณ อาคารรัฐสภา ได้มีการประชุมคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) โดยมีนายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นที่ปรึกษา กปร. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๖ หน่วยงาน เป็นกรรมการ และเลขาธิการ กปร. เป็นกรรมการและเลขานุการ ในการประชุมดังกล่าวที่ประชุมได้มีมติ ดังนี้

๑) เรื่องอัตรากำลังที่ยังไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานในศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ คณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาฯ ได้แก้ปัญหาโดยใช้พนักงานราชการและลูกจ้างชั่วคราวโครงการเป็นส่วนเสริม โดยได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงาน ก.พ.จัดทำและอนุมัติกรอบโครงการพนักงานราชการในแต่ละศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทำให้การปฏิบัติงานสัมฤทธิ์ผลตามแผนแม่บทได้ แต่หากศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ สามารถได้ข้าราชการที่มีความรู้ และประสบการณ์สูง เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้สนใจมาศึกษา ดูงานในศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน ก็จะทำให้เกิดประโยชน์ จึงเห็นควรมีข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับด้านงานศึกษาทดลอง วิจัย และการขยายผลสู่ความสำเร็จไปสู่ประชาชน มาปฏิบัติงานในศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ให้เต็มเวลามากขึ้น นอกจากนี้ ยังต้องเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับพนักงานราชการเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับศูนย์ศึกษาฯ มากยิ่งขึ้น

๒) คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทั้ง ๖ แห่ง ได้ขยายการส่งเสริม ฝึกอบรม และขยายผลสู่ภาคการปฏิบัติในพื้นที่ของราษฎรมากยิ่งขึ้น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเขตจังหวัดที่ตั้งของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทั้ง ๖ แห่ง ได้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับทราบผลสำเร็จด้านการศึกษา ทดลอง วิจัย รวมทั้งหลักสูตรการฝึกอบรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ซึ่ง อปท.สนใจเป็นอย่างมาก ดังนั้น นายกรัฐมนตรีประธานกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เห็นชอบให้คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณากำหนดนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามาศึกษาเรียนรู้ตัวอย่างความสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ เพื่อนำไปพิจารณาส่งเสริมการขยายผลสู่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบตามภูมิสังคม และความต้องการของประชาชน

● แผนยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๕๖

สำนักงาน กปร. ได้กำหนดยุทธศาสตร์สำนักงาน กปร. พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๕๖ ในการดำเนินงานสนองพระราชดำริและบริหารจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๓ ยุทธศาสตร์หลัก โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ใน ๒ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการดำเนินงานสนองพระราชดำริ

๑.๑) **ศึกษารวบรวมแนวพระราชดำริ** ข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและทบทวนการดำเนินงานสนองพระราชดำริในระยะที่ผ่านมาให้ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงและมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจัดระบบหมวดหมู่ จัดลำดับ ความสำคัญ วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน ดำเนินการแก้ไข และนำไปสู่การขับเคลื่อนขยายผล โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลายมากขึ้น

๑.๒) **การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการบริหารจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ** ให้เป็นระบบครบวงจร มุ่งผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานเป็นหลัก เริ่มตั้งแต่การติดตามเสด็จฯ และรับสนองพระราชดำริ การประสานการดำเนินงาน และการประสานการปฏิบัติ พิจารณาจัดทำโครงการฯ วิเคราะห์โครงการและสนับสนุนงบประมาณ การติดตามประเมินผล และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้เห็นเป็นรูปธรรม มุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินงานโครงการฯ โดยนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่องค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้ยึดถือและนำไปปฏิบัติต่อไป

๑.๓) **การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานสนองพระราชดำริ** โดยเสริมสร้างและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนให้เข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอนในลักษณะองค์รวมแบบบูรณาการ มีการขยายเครือข่าย สร้างระบบการประสานร่วมวางแผนและดำเนินงาน เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานสนองพระราชดำริร่วมกัน คือ ประโยชน์สุขของประชาชน

๑.๔) **การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และประชาชน** ให้เข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกขั้นตอนตั้งแต่การคิดวิเคราะห์ ร่วมจัดทำแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาภายหลังสิ้นสุดโครงการ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมตรวจสอบความถูกต้อง โปร่งใส ของการดำเนินงานโครงการ

๒. ยุทธศาสตร์การขยายผลและเผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ

๒.๑) **การจัดทำระบบคลังข้อมูลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ** โดย

- จัดทำระบบคลังข้อมูลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีระบบฐานข้อมูลตามแนวพระราชดำริด้านต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ และเป็นปัจจุบัน มีการจัดระบบหมวดหมู่ของข้อมูล สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้สะดวกและรวดเร็ว
- จัดทำศูนย์ให้บริการ การเรียนรู้สำนักงาน กปร. ขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแหล่งอ้างอิงแนวพระราชดำริ โดยจัดให้มีช่องทางให้บริการและถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับพระราชดำริและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้กับกลุ่มเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกสำนักงาน กปร.

๒.๒) การค้นหาและพัฒนาตัวแบบความสำเร็จ โดย

- ค้นหาและพัฒนาตัวแบบความสำเร็จ โดยสร้างศูนย์ต้นแบบตามแนวพระราชดำริ กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาค เพื่อเป็นศูนย์ศึกษาเรียนรู้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่น้อมนำแนวพระราชดำริมาใช้ ประโยชน์ และสาธิตแสดงไว้ให้เห็นเป็นรูปธรรมในลักษณะพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต

- ค้นหาตัวแบบความสำเร็จในการน้อมนำแนวพระราชดำริ โดยเฉพาะปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จนประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน องค์กรธุรกิจ และ หน่วยงานภาครัฐ เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างให้กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ

๒.๓) การขยายผลและสร้างเครือข่ายองค์ความรู้ โดย

- มุ่งเน้นการขยายผลและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เรื่องโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้แพร่หลายกว้างขวางมากขึ้น โดยให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทั้ง ๖ แห่ง ทั่วประเทศ เป็นศูนย์กลางการดำเนินงานในแต่ละภูมิภาค

- ภายใต้ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ และปัญหาการว่างงาน สำนักงาน กปร. จะเป็นศูนย์กลาง แห่งการเรียนรู้และฝึกอบรมตามแนวพระราชดำริ โดยเฉพาะปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งการนำ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านการส่งเสริมอาชีพ การสร้างงานและสร้างรายได้ มาสนับสนุนและช่วย แก้ไขบรรเทาภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

- สนับสนุนการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับ สถาบันการศึกษาและองค์กรเอกชนต่าง ๆ เพื่อเป็นศูนย์รวมข้อมูลและศูนย์ฝึกอบรมตามแนวพระราชดำริที่มี คุณภาพ สอดคล้องกับภูมิสังคมในแต่ละภูมิภาค รวมทั้งการนำนักเรียน นิสิต นักศึกษา ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับ กระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริมากขึ้น

- ขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่องค์กรชุมชนและประชาชนทั่วทุกภูมิภาค โดย ประสานและสนับสนุนให้จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ และสนองพระราชดำริ เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมของตนเอง โดยมีการใช้แผนชุมชน เป็นเครื่องมือชี้แนะการดำเนินงาน

- ขยายผลเครือข่ายองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่ระดับสากล โดยใช้ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินงาน และสำนักงาน กปร. เป็นองค์กรกลางในการดำเนินงานและ สนับสนุนในฐานะตัวแทนระดับประเทศ

๒.๔) การประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ โดย

- มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจและใช้ประโยชน์องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ ในการ พัฒนาและดำรงชีวิต โดยมุ่งเน้นให้เห็นผลสำเร็จและผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ

- พัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ และผลสำเร็จของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้งรูปแบบ เนื้อหา ความรวดเร็วและต่อเนื่อง ผ่านสื่อทุก ประเภท มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจ เพิ่มพูนความศรัทธา และการใช้ประโยชน์องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ เพื่อการพัฒนาและดำรงชีวิต

- มุ่งใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ตามแนว พระราชดำริและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้แพร่หลายกว้างขวางมากขึ้น

- เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ที่ประสบผลสำเร็จและได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้แพร่หลายสู่สาธารณะมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, ๒๕๕๓ : ๑๗-๒๘)

● นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ในช่วงที่ผ่านมา สำนักงาน กปร. ได้กำหนดนโยบายและทิศทางในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกแห่ง ใน ๔ เรื่องหลัก ดังนี้

๑) การผลิตข้าวครบวงจร โดยมุ่งเน้นให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ เป็นศูนย์กลางในการผลิตข้าวแบบครบวงจร เริ่มตั้งแต่ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การปลูก การดูแลรักษา การปรับปรุงบำรุงดิน การเก็บเกี่ยว การตาก (ลานตาก) การเก็บรักษา (ยุ้งฉาง) การสีข้าว (โรงสี) การแปรรูป และด้านการตลาด เป็นต้น

๒) ปุ๋ยสั่งตัด สืบเนื่องจากการที่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานแนวพระราชดำริให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทุกแห่ง ควรมีการผลิตปุ๋ยเคมีที่ได้มาตรฐาน เหมาะสมกับพืชและดินของแต่ละพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกศูนย์ศึกษาฯ เป็นศูนย์กลางสาธิตการผลิตและการใช้ปุ๋ยอย่างถูกวิธี โดยนำค่าวิเคราะห์ดินมาเป็นตัวกำหนดสูตรปุ๋ยเคมี ให้เหมาะสมกับพืช ดิน และสภาพแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์อย่างเหมาะสมอีกด้วย

๓) พลังงานทดแทน/พลังงานทางเลือก เพื่อให้ทุกศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทุกแห่งเป็นศูนย์กลางสาธิตการนำพลังงานทดแทนมาใช้ในการปฏิบัติงานจริง ในกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้สอดคล้องกับภูมิสังคมของพื้นที่

๔) การประชาสัมพันธ์ และป้ายสื่อความหมายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์อำนวยความสะดวก และสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ผู้เข้ามาศึกษาดูงานในศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ โดยให้เหมาะสมกับ “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต”

● รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดไว้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์และการน้อมนำแนวพระราชดำริมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนี้

มาตรา ๗๐ บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

มาตรา ๗๗ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

มาตรา ๗๘ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนี้ บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ

มาตรา ๘๓ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๔๗ ก, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ : ๒๐-๒๕)

● แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙)

การจัดเตรียมแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ มีความต่อเนื่องจากแนวคิดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ – ๑๐ โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ แต่การประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าว และสร้างความมั่นใจว่าการพัฒนาจะเป็นไปในแนวทางที่ยั่งยืนและสร้างความสุขให้กับคนไทย จำเป็นต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างรอบด้านและวางจุดยืนในการพัฒนาระยะยาวสำนักงานฯ จึงได้มีการจัดทำวิสัยทัศน์ประเทศไทยปี พ.ศ. ๒๕๗๐ ซึ่งพิจารณาถึงบริบทการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และกำหนดวิสัยทัศน์ปี พ.ศ. ๒๕๗๐ ไว้ดังนี้

*“คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีรับวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่น
ในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ
สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการ
ผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเอง
และแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”*

กรอบแนวคิดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงเป็นการดำเนินการเพื่อบรรลุถึงวิสัยทัศน์ระยะยาว โดยมีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทาง และคำนึงถึงบริบทการเปลี่ยนแปลงที่จะเป็นทั้งโอกาสและข้อจำกัดของการพัฒนาในแนวทางดังกล่าว หลักการสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงมีดังนี้

(๑) พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ

(๒) ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน

(๓) พัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติ อย่างบูรณาการ และเป็นองค์รวม

(๔) ยึดวิสัยทัศน์ปี พ.ศ. ๒๕๗๐ เป็นเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลให้บรรลุการพัฒนาที่อยู่บนรากฐานของสังคมไทย อยู่บนกรอบแนวคิดของการพัฒนาบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประเทศมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเสาหลักของความเป็นปึกแผ่นของคนในชาติ ครอบครัวมีความสุขเป็นพื้นฐานที่สร้างคนเป็นคนดี ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีบทบาทในการพัฒนา ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพและความสามารถในการแข่งขัน มีการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ มีกฎระเบียบและกฎหมายที่บังคับใช้อย่างเป็นธรรม และประเทศไทยมีความเชื่อมโยงกับประเทศภูมิภาคและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙), ๒๕๕๓:๕๓)

● แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๘

นโยบายรัฐบาล (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๘ นโยบายที่ ๒ เรื่องความมั่นคงแห่งรัฐ ข้อ ๒.๑ ได้กำหนดนโยบายดังนี้ “ เติบโตและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยมีเป้าหมายเชิงนโยบาย คือ ประชาชนทุกหมู่เหล่ามีความรู้ รัก สามัคคี และยึดถือแนวพระราชดำริ เป็นหลักในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง” ซึ่งมีกลยุทธ์หรือวิธีการดำเนินการคือ การส่งเสริมการดำเนินการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และขยายผลโครงการเพื่อช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ

● การประเมินผลงานขยายผลศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ สำนักงาน กปร. ได้ดำเนินการประเมินผลงานขยายผลศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในส่วนของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สามารถสรุปผลการประเมินดังนี้

๑) ด้านเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องภายในศูนย์ เห็นว่า โครงการที่ดำเนินงานมีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง มีงบประมาณ เจ้าหน้าที่ เครื่องมือเครื่องใช้ที่เพียงพอ มีระบบการบริหารที่สามารถตรวจสอบได้ มีผลลัพธ์ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ มีประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชนเกิดการเรียนรู้ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการนำข้อมูลการประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงโครงการ

๒) ด้านประชากรในพื้นที่รอบศูนย์ฯ พบว่า อาชีพหลังเข้ารับการศึกษาฝึกอบรมจากศูนย์ คือ การทำนา รองลงมา คือ เกษตรผสมผสานและเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

๓) ด้านปัญหาในชุมชน คือ ปัญหาเกี่ยวกับน้ำในการประกอบอาชีพ เนื่องจากพื้นที่เป็นดินทราย มีการกระจายน้ำไม่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

๔) ความสัมพันธ์กับศูนย์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เคยเข้าไปในศูนย์ ทราบวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ มีเจ้าหน้าที่มาเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

๑) สภาพพื้นที่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำ และลักษณะดินมีปัญหาเรื่องการเพาะปลูก ดังนั้น

๒) ควรฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อสามารถวิเคราะห์รายรับ - รายจ่าย และวางแผนการใช้จ่ายในครัวเรือนที่ถูกต้องมากขึ้น

๓) ศูนย์ควรติดตามและให้ความช่วยเหลือประชาชนในลักษณะเป็นที่ปรึกษาไม่ใช่ว่าช่วยเหลือเกษตรกรตลอดเวลา เพื่อให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้

๔) ในการจัดการฝึกอบรมหรือการให้การสนับสนุนต่าง ๆ ควรพิจารณาถึงความต้องการและศักยภาพความพร้อมของประชาชน เพื่อให้การดำเนินงานขยายผลประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

๕) สำนักงาน กปร. ควรจัดงบประมาณสำรองระหว่างปี นอกเหนือจากเงินกองทุนพระราชดำริ เพื่อให้แก้ไขในกรณีเกิดความจำเป็นเร่งด่วนไม่สามารถรอกงบประมาณปกติได้

๖) สำนักงาน กปร. ควรประสานในเรื่องนโยบายของหน่วยงานที่ร่วมดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในแผนปฏิบัติการ / งบประมาณ จะได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๗) ศูนย์ควรประสานกับสถานศึกษา ในระดับพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาให้มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกเข้าไปในการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพต่อไป

๑.๑ แผนพัฒนาภูมิภาคกลางตอนล่าง ๑, ๒ (นครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี และสุพรรณบุรี จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์)

๑) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ มุ่งเป็นฐานการผลิตและส่งออกสินค้าเกษตร อุตสาหกรรม และเกษตรอุตสาหกรรม ที่ปลอดภัยเพื่อการบริโภคในประเทศและการส่งออก

๒) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

๑.๒ แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. ๒๕๕๓ – พ.ศ. ๒๕๕๖

๑) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร อาหารปลอดภัยและอุตสาหกรรมแปรรูป

๒) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ เป็นสังคมเข้มแข็งบนฐานความรู้คู่คุณธรรม

๓) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ เป็นเมืองปราศจากมลพิษ ภัยธรรมชาติ และเป็นแหล่งอุตสาหกรรมสะอาด

ภาคผนวก

ข

การวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis)

๑. ภาพรวมสถานการณ์การพัฒนาประเทศและแนวโน้ม

การพัฒนาประเทศในระยะ ๒๐ ปีที่ผ่านมา คงยึดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม (ทุนนิยม) เน้นการเติบโตในเชิงปริมาณ มุ่งสร้างความมั่งคั่งและรายได้เป็นหลัก ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศยังมีความอ่อนแอ ประสพปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ และราคาน้ำมันที่ผันผวนและปรับตัวสูงขึ้น การผลิตต้องพึ่งพิงจากภายนอกทั้งพลังงาน เทคโนโลยีและวัตถุดิบต่าง ๆ ประกอบกับการออมมีจำกัด ต้องกู้เงินเพื่อการลงทุน ผลิตภาพทุนและแรงงานมีปัญหาซึ่งภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ โครงสร้างเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น เน้นการผลิตเพื่อการส่งออกและสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยก้าวสู่ประเทศที่มีรายได้ระดับปานกลางสภาพความยากจนของประเทศลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ โดยในปี ๒๕๕๐ มีคนจนจำนวนประมาณ ๕.๔ ล้านคน หรือ ร้อยละ ๘.๔๘ ของจำนวนประชากรทั้งหมด แต่ยังมีปัญหาการกระจายรายได้โดยช่องว่างรายได้ของกลุ่มคนที่รวยที่สุดของประเทศ และกลุ่มคนที่จนสุดของประเทศแตกต่างกันถึง ๑๒.๒ เท่า ซึ่งแม้ว่าผลการพัฒนาโดยรวมจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนไทยดีขึ้นในทุกระดับ แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่สิ้นเปลืองและเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว รากฐานทางสังคมและวัฒนธรรมอ่อนแอลง คนไทยและสังคมไทยมี ค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น ขาดจิตสำนึกสาธารณะโดยมุ่งประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ของสังคมส่วนรวม สถาบันครอบครัวเกิดความแตกแยก ชุมชนอ่อนแอลง ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งด้อยโอกาสประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนและไม่สามารถพึ่งตนเองได้

๒. สำหรับสถานะแวดล้อมการพัฒนาและแนวโน้มที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของคนไทยและสังคมไทยในปัจจุบันสำคัญ ๆ ได้แก่

๒.๑ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต

ภาคเกษตรยังเป็นรากฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศที่จะเชื่อมโยงไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ แต่ภาวะการผลิตทางการเกษตรต้องเผชิญกับผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของราคาพลังงานและภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย และภัยแล้ง รวมทั้งเนื้อที่ชลประทานของประเทศขยายตัวได้ไม่มากนักประมาณร้อยละ ๑.๔๗ ต่อปี ส่งผลให้ภาคเกษตรเติบโตเฉลี่ยได้เพียง ร้อยละ ๒.๘๒ ต่อปี ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา โดยปริมาณการผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้นมีปัจจัยมาจากการผลิตทางการเกษตรมากกว่าการขยายพื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เพาะปลูกข้าวและพืชอาหารมีแนวโน้มคงที่และลดลง และปรับเปลี่ยนแบ่งพื้นที่ไปเพาะปลูกพืชพลังงานทดแทน เช่น ปาล์มน้ำมัน ทำให้ราคาสินค้าราคาเกษตรปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะนำไปสู่วิกฤตอาหารและวิกฤตพลังงานต่อไปได้

๒.๒ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม

โครงสร้างของสังคมไทยมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมืองมากขึ้น เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของระบบโครงสร้างพื้นฐาน ระบบเครือข่ายคมนาคม เทคโนโลยี การสื่อสารสนเทศ การจัดระบบบริการสังคม และการโอนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ ทำให้วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนไปโดยมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ขาดปฏิสัมพันธ์เอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระดับครอบครัวและชุมชน โครงสร้างครอบครัวมีขนาดเล็กลงแต่มีแนวโน้มอ่อนแอ ชุมชนจะมีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น

มีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มธุรกิจ กลุ่มกิจกรรม ฯลฯ แต่วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิมอาจถูกกลืนหายไป นอกจากนี้สังคมไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมากขึ้น โดยจำนวนประชากรวัยสูงอายุ (๖๐ ปี ขึ้นไป) มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๒.๓ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการแก้ไขและหลายเรื่องอยู่ในสถานการณ์ที่แย่งกว่าเดิมทรัพยากรธรรมชาติหลายอย่างถูกใช้ไปถึงระดับที่เสื่อมสภาพโดยถาวร ในขณะที่ยังมีประชาชนและเกษตรกรจำนวนมากยังต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในการเป็นแหล่งน้ำสะอาด แหล่งอาหารและยารักษาโรค เพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีวิต สำหรับภาวะวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่

- **ภาวะวิกฤตทรัพยากรน้ำ** ปัจจุบันน้ำต้นทุนที่มีอยู่สามารถสนองความต้องการใช้น้ำได้ประมาณสองในสามของความต้องการรวมของประเทศในปี ๒๕๕๑ (๗๓,๗๘๘ ล้านลบ.ม./ปี) โดยความต้องการน้ำการเกษตรมากที่สุด ร้อยละ ๗๖ และการอุปโภคบริโภคร้อยละ ๔ ซึ่งความต้องการน้ำดังกล่าวปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่ที่สามารถควบคุมได้ตามแหล่งน้ำต่าง ๆ สามารถสนองความต้องการได้ประมาณร้อยละ ๗๑ ของความต้องการใช้น้ำโดยรวม ดังนั้น สภาพปัญหาการขาดแคลนน้ำในอดีตมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามความต้องการน้ำที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วและด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ ในการลงทุนพัฒนาแหล่งน้ำ ดังนั้น สถานะการขาดแคลนน้ำจะรุนแรงขึ้นอย่างมากจนถึงขั้นวิกฤต

- **ภาวะวิกฤตทรัพยากรป่าไม้และระบบนิเวศ** การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจและภาคการผลิตทำให้เกิดการขยายตัวของเมือง ชุมชน ศูนย์กลางเศรษฐกิจ โดยมีความจำเป็นในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งสาธารณูปโภค ทำให้พื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่ป่าไม้ถูกบุกรุกทำลายมากขึ้น ปัจจุบันเหลือพื้นที่ป่าจริงเพียง ๑๐๔.๗ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๓๒.๖ ของพื้นที่ป่าทั่วประเทศ และคาดว่าอาจสูญเสียพื้นที่ป่าอีกประมาณ ๑๐ ล้านไร่ ใน ๒๐ ปี ข้างหน้า ซึ่งการลดลงของพื้นที่ป่าเป็น การลดลงของถิ่นที่อยู่ของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ แหล่งน้ำและความสมบูรณ์ของธาตุอาหารในดินซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคการผลิต

- **ภาวะโลกร้อน** ในช่วง ๒๐ ปี ที่ผ่านมามนุษย์เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้บรรยากาศของโลกเปลี่ยนแปลงโดยมีก๊าซเรือนกระจกเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะก๊าซ คาร์บอนไดออกไซด์ ทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเฉลี่ย ๐.๒ องศาเซลเซียสต่อทศวรรษ ธารน้ำแข็งและหิมะละลาย ส่งผลให้ระดับน้ำทะเลสูงขึ้นประมาณ ๐.๐๙ - ๐.๘๘ เมตร พื้นผิวโลกซึ่งร้อยละ ๗๐ เป็นพื้นที่ผิวน้ำจะดูดซึ่มก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ทำให้น้ำทะเลเป็นกรดมากขึ้นและทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเพิ่มขึ้น ๑.๕ - ๕.๑ องศาเซลเซียส และมีโอกาสสูงมากกว่า ๕ องศา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังกล่าวส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของประเทศไทย โดยเกิดภัยพิบัติอุทกภัย ภัยแล้งอย่างรุนแรงในหลายพื้นที่ สภาพพื้นที่ชายฝั่งทะเลถูกกัดเซาะรุนแรงมากขึ้น ทรัพยากรประมงและพื้นที่การเกษตรบริเวณชายฝั่งและปากแม่น้ำสูญเสียและเปลี่ยนแปลงไปส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และก่อให้เกิดความทุกข์ยากเดือดร้อนแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง

๓. การวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) โดยระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ คณะกรรมการ คณะทำงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สถานการณ์ ดังนี้

- ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการดำเนินงาน

- ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

- ๑) ค่านิยม “สังคมบริโภคนิยม” และ “ระบบทุนนิยม” ที่มีอยู่ในสังคมมาเป็นเวลานาน
- ๒) แนวทางการพัฒนาที่ยังไม่เชื่อมั่นในแนวพระราชดำริต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ๓) ความแปรปรวนไม่แน่นอนของสภาพภูมิอากาศเนื่องจากสภาวะโลกร้อน
- ๔) ภาวะภัยแล้ง ขาดแคลนน้ำและแหล่งน้ำ
- ๕) การแย่งชิงทรัพยากรน้ำระหว่างชุมชนเมืองกับภาคเกษตรกรรม
- ๖) การท่องเที่ยวที่ขาดจิตสำนึกสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- ๗) ความล้มเหลวจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว การเป็นหนี้เรื้อรัง สูญเสียที่ทำกิน ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง ละทิ้งการเกษตรหันไปประกอบอาชีพอื่นเพิ่มมากขึ้น
- ๘) การขยายตัวของสังคมเมือง การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่รอบศูนย์ฯ ที่เปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็น บ้านจัดสรร โรงแรม สนามกอล์ฟ ฯลฯ
- ๙) ภาพพจน์ของอาชีพทางการเกษตรที่มีความลำบาก เห็นผลช้า ส่วนใหญ่มีหนี้สิน คนรุ่นใหม่หันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ โดยเฉพาะในภาคบริการเนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว
- ๑๐) ประชาณิยม ประชาชนละทิ้งการพึ่งพาตนเอง มีแนวคิดให้ราชการต้องคอยช่วยเหลือตลอดเวลา
- ๑๑) ความผันผวนทางเศรษฐกิจ ภาวะค่าครองชีพที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- ๑๒) วิกฤตพลังงาน

- ปัจจัยที่เป็นโอกาส

- ๑) สถานที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่มีโครงการพระราชดำริจำนวนมาก ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ อยู่ติดถนนใหญ่การเดินทางสะดวก และอยู่ใกล้เคียงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวตลอดทั้งปี
- ๒) จังหวัดที่ตั้งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์และภูมิสังคมที่หลากหลาย สามารถสร้างองค์ความรู้พัฒนาหรือนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ ภายในกรอบแนวพระราชดำริ เพื่อตอบสนองการพัฒนาได้หลายด้าน เช่น ด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว
- ๓) มีตัวอย่างของความสำเร็จของผู้ที่น้อมนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นรูปธรรมโดยรอบพื้นที่
- ๔) สังคมเริ่มมีความตื่นตัว น้อมนำพระราชดำริต่าง ๆ ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต
- ๕) สังคมเห็นความสำคัญเริ่มมีความตื่นตัวในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๖) นโยบายรัฐบาล ส่งเสริมการผลิตและการบริโภค ด้านการเกษตรและอาหารปลอดภัย

- ๗) มีหน่วยงานภาคีหลากหลายด้าน
- ๘) หน่วยงานหรือองค์กรในทุกภาคส่วน พร้อมให้การสนับสนุน และให้ความร่วมมือในระดับค่อนข้างมากถึงระดับให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่
- ๙) มี สำนักงาน กปร. สนับสนุนและประสานงานกับระดับบนของภาคส่วนต่าง ๆ
- ๑๐) สามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๑๑) มีประชาชนจำนวนมากในหลากหลายสาขาอาชีพทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ รวมถึงชาวต่างประเทศเดินทางมาเข้าชมกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์อย่างต่อเนื่อง

● **ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำเนินงาน**

○ ปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง

- ๑) เป็นโครงการพระราชดำริ ที่มีโครงสร้าง การจัด การกำหนดบทบาทและภารกิจที่ชัดเจน
- ๒) มีพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน และมีหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นจุดเด่นของการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- ๓) เป็นแหล่งรวมของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการ เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และประสบการณ์ ในทุกสาขา จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชน
- ๔) มีการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง มีการประสานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ
- ๕) ผู้ปฏิบัติงานมีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน
- ๖) มีกิจกรรมที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งในเรื่องของการอนุรักษ์ดินและปรับปรุงบำรุงดิน, การพัฒนาแหล่งน้ำ, การอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า, การประกอบอาชีพและผลิตอาหาร, รวมถึงพลังงานทางเลือกที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทั้งหมดตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาของพื้นที่และประชาชน
- ๗) มีองค์ความรู้และตัวอย่างความสำเร็จที่ชัดเจน ในรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแหล่งเรียนรู้ของหน่วยงาน องค์กร และประชาชนในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ รวมถึงระดับสากล
- ๘) งบประมาณสามารถใช้ได้ทั้งจากงบกลางและงบปกติของหน่วย

○ ปัจจัยที่เป็นจุดอ่อน

- ๑) พื้นที่กว้างขวางแต่เป็นพื้นที่เปิด ยากต่อการควบคุมพื้นที่ การลักลอบเข้ามาทำลายทรัพยากรที่ได้รับการฟื้นฟูทำได้ง่าย
- ๒) โครงสร้างองค์กรถึงแม้ว่าจะมีความชัดเจน แต่งานด้านการประชาสัมพันธ์ยังไม่ได้แยกไว้เป็นงานเฉพาะ เหมือนกับงานวิชาการ และงานขยายผล แต่เป็นส่วนหนึ่งของงานบริหาร ซึ่งในปัจจุบันงานประชาสัมพันธ์เป็นปัจจัยหนึ่งในความสำเร็จขององค์กร แต่การแยกออกมาทำได้ยากเนื่องจากโครงสร้างองค์กรที่แข็งเกินไป

๓) การประชาสัมพันธ์ยังทำได้อย่างจำกัด ทั้งในด้านการสร้างภาพลักษณ์องค์กร ด้านวิชาการ และด้านผลงาน ความสำเร็จ และภาพรวมของโครงการ รวมถึงการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นทางการด้วย ภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากงบประมาณด้านประชาสัมพันธ์ได้รับอย่างจำกัด ไม่สามารถจ้างบริษัทที่มีความชำนาญดำเนินการได้ ต้องดำเนินการภายใต้ความรู้ ความสามารถ ของเจ้าหน้าที่ที่ศูนย์ฯมีอยู่เท่านั้น

๔) ในต้นปีงบประมาณ การตอบสนองต่อปัญหาทำได้ช้า เพราะความล่าช้าของงบประมาณ ที่เกิดจากสายทางเดินของงบประมาณที่ต้องใช้งบกลางจากรัฐบาล ถึงแม้ว่าจะมีงบประมาณปกติของแต่ละ หน่วย เงินกองทุนพระราชทาน และเงินรายได้ศูนย์ แต่ทำได้จำกัด

๕) เจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติมีความรู้ในงานที่รับผิดชอบ แต่ยังขาดความเข้าใจในภาพรวมของ การพัฒนา ตามแนวทาง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน และแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องดำเนินงานใน ลักษณะสหวิทยาการ

๖) บุคลากรของหน่วยงานราชการที่มาร่วมปฏิบัติงานในศูนย์ ส่วนหนึ่งยังมี ความกังวลในการ เติบโตในสายงาน บางคนมีขีดความสามารถแต่ยังไม่นำออกมาใช้อย่างเต็มศักยภาพ

๗) เอกสารคู่มือองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

๘) กิจกรรมและตัวอย่างของความสำเร็จที่หลากหลายอยู่กระจายในพื้นที่ และไม่มีนิทรรศการ ภาพรวมของการดำเนินงานและผลความสำเร็จ ทำให้ต้องใช้เวลามากในการศึกษาดูงานให้ครบถ้วน

๙) ป้ายสื่อความหมายยังไม่สมบูรณ์และไม่เป็นสากล ผู้เข้าเยี่ยมชมยังไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วย ตนเองยังต้องมีวิทยากรบรรยาย

๑๐) สำนักงานและอาคารต่าง ๆ ยังไม่พอเพียงสำหรับหน่วยงานที่จะเข้ามาทำงานร่วมอยู่ใน บริเวณเดียวกัน

๑๑) สภาพภูมิทัศน์ยังขาดแรงจูงใจผู้ที่เดินทางผ่านให้เข้ามาศึกษาดูงานในพื้นที่

ความท้าทาย

- ขีดความสามารถ
- ทรัพยากรบุคคล
- งบประมาณ
- การจัดการ
- องค์ความรู้
- เทคโนโลยี

- ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- เศรษฐกิจ
- สังคม
- การเมือง
- เทคโนโลยี

